

Reflexions educatives

ensenyar. Es tracta, per tant, de posar més la mirada sobre la intervenció, sobre les interaccions i actuacions conjuntes en el si de situacions innovadores com les anteriors o com altres; es tracta d'aprofundir en el coneixement i la pràctica d'aquells processos, recursos, estratègies facilitadors, en definitiva, de l'apropiació individual per part de l'alumnat dels sabers específics proposats. Això és potser el més important a considerar en qualsevol situació d'aprenentatge i ensenyança, això és el que orienta en darrer terme la gestió de l'aula, això és el que caracteritza singularment la docència.

Són lògiques, per tant, les nostres reticències a exagerar l'eslògan del protagonisme de l'alumne, i mirar de substituir-lo per un altre més aclaridor com és l'afirmació que es tracta d'un protagonisme compartit entre l'alumne, el professor i les tasques conjuntes que fan sobre uns continguts escolars i acadèmics determinats.

Conclusions

Està bé que es dissenyin plans per a la millora de la docència –a nivell personal i a nivell institucional– i que siguin, d'entrada, projectes optimistes. Ens atrevim a assenyalar, a continuació, alguns criteris bàsics per orientar-los més i per confiar-hi, a partir del recorregut que acabem de resumir.

- La innovació docent tant a l'educació bàsica com a l'educació superior i universitària s'ha de fonamentar en una concepció determinada sobre el que significa i implica ensenyar i aprendre. Sense repensar i explicitar públicament –i si és com a equip de docents, millor– la concepció que es té de l'aprenentatge i ensenyança, les propostes d'innovació esdevindrien, potser, simples modes passatgeres, solucions puntuals, assaigs.
- Aprendre i ensenyar van junts, i són molts i diversos els factors i processos que sembla que juguen un paper destacat per explicar l'aprenentatge i l'ensenyança. Malgrat això, malgrat la complexitat, han d'analitzar-se i congregar-se com a dues entitats estretament dependents una de l'altra, de manera que qualsevol proposta d'innovació hauria de centrar-se més en la interconnexió dels factors que no en aspectes aïllats.
- Cal redescobrir l'aula i el que hi passa dintre, convertint-ho més en objecte de comprensió i millora. Es tracta d'un escenari on els uns i els altres s'impliquen conjuntament en una sèrie d'activitats a l'entorn d'uns continguts, amb intencions semblants: arribar a coincidir en el significat dels coneixements. Pel que apunten els enfocaments més recents, és important reconèixer i assegurar, per una banda, el fet de la interacció i implicació

conjuntes i, per l'altra banda, aquells processos, recursos i estratègies amb els quals s'intenta facilitar l'apropiació individual per part de l'alumnat dels sabers específics.

- Bona part de les experiències d'innovació docent promogudes en l'àmbit universitari palesen l'interès per assegurar major participació i implicació de l'alumnat. S'hauria d'insistir, també, en les formes de participació conjuntes entre professor i alumnes i com assegurar, per exemple, els intercanvis fluids, la comprensió al més immediata possible del que s'estan dient, el coneixement fiable per part del professor dels estats inicials dels alumnes i de com van canviant les seves idees, que l'alumne noti que se'l *convida* a aprendre... En aquest sentit, un nombre excessiu d'alumnes a l'aula i la poca flexibilitat en l'organització acadèmica sempre seran un obstacle insalvable.
- Pel que fa als recursos i estratègies amb els quals es *negocia* la comprensió compartida dels significats –potser poc coneguts i reclamats encara–, destaca l'ús que fan professor i alumnes del llenguatge, mitjançant el qual s'organitza i concreta l'activitat conjunta que es fa quan un ensenya i altres aprenen a l'aula i mitjançant el qual s'ajuda expressament l'alumne a construir el coneixement. Es tracta d'un àmbit de treball que ha de suscitar més interès.
- Al mateix temps que el recorregut pels diferents enfocaments de la relació entre aprenentatge i ensenyança assenyala camps concrets d'investigació i innovació, també és fàcil endevinar uns eixos temàtics preferents i unes implicacions concretes de cara a la formació inicial i permanent del professorat.

Bibliografia consultada

- AA.VV. *El crèdit europeu i el sistema educatiu espanyol. Informe tècnic*. Madrid, 15 de setembre de 2002 (Esborrany).
- ATKINSON, T. i CLAXTON, G. *El professor intuïtiu*. Ed. Octaedro. Barcelona. 2002.
- COLL, C. *Ensenyar i aprendre en el context de l'aula*. A COLL, C., PALACIOS, J., MARCHESI, A. (comp.). *Desarrollo psicológico y educación. 2. Psicología de la educación escolar*. Ed. Alianza. Madrid. 2001. Pàg. 357-386.
- Documentació de la "*Jornada sobre Innovació docent*", organitzada pel Vicerectorat de docència i noves tecnologies de la URV. Tarragona, 19 de febrer, 2003.
- SCHÖN, D.A. *La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones*. Barcelona: Ediciones Paidós. Barcelona. 1992.